

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT

Nr. 2 (4)

Anul II, 2009

GUVERNARE
și **Democrație**
revistă de analiză și sinteză

ISSN 1857-3932

Această publicație a fost realizată de
Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
cu sprijinul financiar al Fundației Soros-Moldova

Coordonator general: *Igor Boțan*

La apariția publicației au contribuit: Igor Boțan, Elena Prohnițchi, Oleg Cristal

Redactor: *Ana Corcodel*

Copertă și concepție grafică: *Mihai Bacinschi*

Grafică: *Alex Dimitrov*

Prepres: *Editura ARC*

Opiniile exprimate în această publicație reflectă poziția autorilor și nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al instituției finanțatoare.

© ADEPT, 2009. Toate drepturile rezervate

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT

Chișinău, MD-2012, Republica Moldova

str. V. Alecsandri nr. 97

Tel.: 212991, 213494, tel./ fax: (373 22) 212991

E-mail: adept@e-democracy.md,

WEB: www.e-democracy.md

Imprimat la Combinatul Poligrafic. Com. nr. 92020.

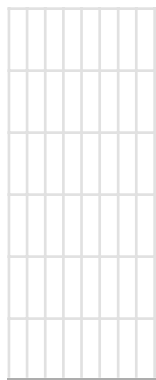

CUPRINS

3

Introducere	5
Integrarea europeană	7
Agenda de Integrare Europeană pentru anul 2009. <i>Elena Prohnițchi</i>	7
Prioritățile de integrare europeană ale Moldovei pentru anul 2009	7
Uniunea Europeană a lansat un nou proiect de asistență tehnică pentru Moldova	8
Declarația Consiliului European privind Parteneriatul Estic	8
Lansarea Parteneriatului Estic	9
Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în 2008	10
Ședința Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană	11
Concluziile Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe al UE privind Moldova	12
Parteneriatul Estic – oportunitate sau barieră pentru integrarea europeană? <i>Oleg Cristal</i>	13
Scurt istoric al Parteneriatului Estic	13
Premisele apariției Parteneriatului Estic	15
Esența Parteneriatului Estic	16
Poziția ambiguă a Moldovei	17
Atuurile și dezavantajele Parteneriatului Estic pentru Moldova	18
Moldova și „pachetul Balcanilor de Vest”. <i>Oleg Cristal</i>	19
De unde a apărut sintagma „pachetul Balcanilor de Vest”	19
Instrumentele financiare ale UE pentru statele candidate și asociate	21
Regimul de vize	21
Relațiile contractuale ale statelor din Balcanii de Vest cu UE	21
Bariere în calea integrării europene pentru statele din Balcanii de Vest	22

Moldova în „pachetul Parteneriatului Estic“ și „decuplarea“ de vecinii estici ai UE	23
Reglementarea transnistreană	24
Evoluțiile din prima jumătate a anului 2009 privind reglementarea transnistreană. Igor Boțan	24
Estimarea evoluțiilor în domeniul reglementării transnistrene	24
Ucraina acceptă consultații în format „2+1“, dar nu și negocieri	25
Declarația din 18 martie 2009 de la Barviha	26
Liderul transnistrean despre semnificația Declarației de la Barviha	27
Proiectul „acordului privind garanțiile reglementării transnistrene“	28
Opinia expertului internațional despre Declarația de la Barviha	28
Liderii transnistreni nu-și fac iluzii în privința reluării procesului de negocieri	29
Evenimentele din Republica Moldova nu vor influența strategia Transnistriei	30
Armonizarea legislației Transnistriei cu cea a Rusiei – o sursă de conflict	31

Introducere

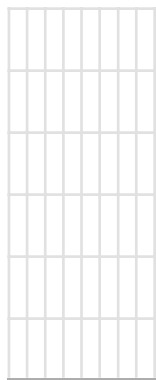
Cel de-al patrulea număr al revistei de analiză și sinteză „Guvernanare și democrație” se axează pe două tematici largi: integrarea europeană și reglementarea diferendului transnistrean. Pe parcursul ultimilor ani, guvernarea de la Chișinău a declarat în repetate rînduri că integrarea europeană și reîntregirea Republicii Moldova sînt priorități absolute pentru conducerea țării. Părerile celor care discută în ce măsură aceste obiective, declarate strategice, au fost realizate cu succes sînt diferite. Deși guvernarea comunistă afirma că Moldova a progresat foarte mult pe calea integrării europene anume în perioada mandatului PCRM, observatorii independenți consideră că această deplasare spre Uniunea Europeană a fost mai mult una mimetică, formală. Aceeași stare de fapt se constată și în privința viziunilor referitoare la soluționarea problemei raioanelor din estul țării. PCRM afirmă că a înregistrat multe succese în acest sens, în timp ce criticii vorbesc despre o stagnare sau chiar un regres al situației.

Numărul de față trece în revistă agenda priorităților de integrare europeană pentru 2009, stabilită la începutul anului de fosta guvernare. Lucrarea reflectă și concluziile ședințelor Comisiei Naționale de Integrare Europeană, desfășurate în primul trimestru, fiind scoase în evidență constatările mai multor instituții europene referitoare la Republica Moldova, inclusiv Raportul de progres pe țară privind realizarea Planului de Acțiuni UE-RM. Un subiect examinat în detaliu este Parteneriatul Estic – noul instrument de cooperare al Uniunii Europene cu șase state ex-sovietice din vecinătatea estică a comunității. În acest sens au fost analizate premisele apariției Parteneriatului Estic, atuurile și dezavantajele acestuia din perspectiva țării noastre, precum și modul în care ar trebui să trateze autoritățile de la Chișinău această inițiativă europeană.

În revistă este inserată și o analiză referitoare la perspectiva statelor din Balcanii de Vest de a se integra în UE, în contextul discuțiilor ca Republica Moldova să fie inclusă în același „pachet” cu Balcanii de Vest. Cercetarea arată că țara noastră

și statele din zona Balcanilor de Vest au multe în comun, dar există și multe lucruri care ne deosebesc, inclusiv în ceea ce privește perspectiva de aderare la Uniunea Europeană.

Întrucât reglementarea transnistreană a figurat printre principalele probleme ale Planului de Acțiuni UE-RM, acest număr al publicației cuprinde și o radiografie a acțiunilor din primul semestru al anului 2009 în privința găsirii unei soluții de apropiere a celor două maluri ale Nistrului. O atenție deosebită se acordă analizei Declarației de la Barviha, semnată de președintele Federației Ruse și al Republicii Moldova, Dmitri Medvedev, respectiv, Vladimir Voronin, precum și de liderul administrației de la Tiraspol, Igor Smirnov.

Integrarea europeană

AGENDA INTEGRĂRII EUROPENE PENTRU ANUL 2009

Elena Prohnițchi

Prioritățile de integrare europeană ale Moldovei pentru anul 2009

După expirarea, în 2008, a Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, precum și a Planului de Acțiuni Uniunea Europeană-Republica Moldova (PAUE-RM), ultimul stabilind programul, obiectivele strategice și prioritățile relațiilor dintre părțile semnatare pentru anii 2005-2008, Guvernul Republicii Moldova a decis să elaboreze o agendă internă de priorități pentru integrarea europeană a țării. Această decizie a fost luată pentru a asigura continuitatea reformelor inițiate în conformitate cu PAUE-RM până la negocierea și adoptarea unui nou cadru de cooperare dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Prima Agendă de Integrare Europeană a fost adoptată de Comisia Națională pentru Integrare Europeană pe 19 mai 2008. Agenda stabilea obiectivele reformelor și acțiunile ce urmau a fi întreprinse în cele cinci domenii considerate problematice pentru Moldova (independența justiției, libertatea mass-mediei, respectarea drepturilor omului, lupta anticorupție și climatul investițional).

Pe 27 ianuarie 2009 Comisia Națională pentru Integrare Europeană a adoptat Agenda de Integrare Europeană pentru anul 2009, precum și Prioritățile relațiilor UE-RM pe durata președinției cehe a Uniunii Europene – două documente de referință pentru procesul de integrare europeană a RM¹. Agenda a stabilit acțiunile ce urmau a fi realizate în 2009 de autoritățile Moldovei pe plan intern pentru a implementa obiectivele de reformă prevăzute în PAUE-RM și care nu au fost realizate în 2008. Domeniile de acțiune au rămas aceleași: respectarea drepturilor omului și a libertății mass-mediei, asigurarea independenței justiției, combaterea corupției, gestionarea migrației și managementul frontierei, îmbunătățirea climatului investițional, eficientizarea politicilor în domeniul social.

¹ Pot fi accesate la pagina web <http://integrare.gov.md/md/obiective/>.

În același timp, potrivit celui de-al doilea document, pe plan extern Republica Moldova trebuia să consolideze dialogul politic cu UE în negocierea unui acord de asociere, a unui acord de liber schimb aprofundat și în simplificarea procedurilor de obținere a vizelor de către cetățenii RM. De asemenea, era prevăzută intensificarea colaborării în domeniul securității, justiției și afacerilor interne.

Uniunea Europeană a lansat un nou proiect de asistență tehnică pentru Moldova

Pe 2 februarie 2009, Comisia Europeană a lansat un nou proiect de asistență tehnică pentru Moldova, finanțat de Uniunea Europeană – „Suport pentru promovarea exportului și atragerea investițiilor în Republica Moldova”. Beneficiarii proiectului sînt Ministerul Economiei și Comerțului și Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare din Moldova. Proiectul își propune să stimuleze exportul companiilor locale pe piețele străine prin: consolidarea agențiilor de suport, precum Organizația de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor din Moldova (MIEPO); instruirea personalului din laboratoarele de testare pentru introducerea standardelor recunoscute de calitate; stabilirea parteneriatelor; stimularea investițiilor străine în Moldova. Proiectul, în valoare de 1,6 milioane de euro, va dura doi ani și va fi implementat de GFA Consulting Group (Germania) în consorțiu cu compania IDI (Irlanda).

Declarația Consiliului European privind Parteneriatul Estic

Pe 20 martie 2009, Consiliul European de la Bruxelles a adoptat o declarație privind Parteneriatul Estic – o inițiativă polono-suedeză, lansată în cadrul Politicii Europene de Vecinătate, îndreptată spre aprofundarea colaborării dintre UE și șase state ex-sovietice (Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova și Ucraina)². Conținutul declarației poate fi rezumat în următoarele idei:

- UE are un interes major în dezvoltarea unor relații mai strînse cu partenerii săi estici – Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Republica Moldova și Ucraina, prin acordarea perspectivei de asociere politică și integrare economică cu UE;
- Parteneriatul Estic va fi guvernat de principiul implicării comune, al diferențierii și al condiționalității. Valori precum democrația, statul de drept, respectarea drepturilor omului, precum și principiile economiei de piață, dezvoltării durabile și bune guvernări vor sta la baza Parteneriatului Estic;
- Parteneriatul va acorda un suport financiar de 600 milioane de euro pînă în 2013; la sporirea acestei sume se va ține cont de resursele disponibile în baza cadrului financiar multianual, inclusiv de marjele adecvate;
- Semnarea unor noi acorduri de asociere cu UE, inclusiv acordurile de liber schimb consolidate și globale, se va face cu acei parteneri care au înregistrat suficiente

² Declarația se conține în Concluziile Președinției după desfășurarea Consiliului European de la Bruxelles, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/RO/ec/106829.pdf.

progrese în respectarea principiilor economiei de piață și a valorilor democratice și care sînt dispuși și capabili să respecte angajamentele prevăzute în acorduri;

- Parteneriatul Estic va promova mobilitatea cetățenilor și va lua măsuri pentru o liberalizare deplină a regimului de vize ca obiectiv pe termen lung pentru diferite țări partenere și, de la caz la caz, cu condiția instituirii angajamentelor pentru o mobilitate bine gestionată și sigură;
- Parteneriatul Estic va contribui la consolidarea cooperării în domeniul securității energetice a tuturor participanților, în ceea ce privește tranzitul de energie și aprovizionarea cu energie pe termen lung.

Cu toate acestea, declarația nu menționează nimic despre acordarea unei perspective europene clare statelor participante, pentru care pledează atît de mult Moldova și Ucraina.

Lansarea Parteneriatului Estic

Lansarea oficială a Parteneriatului Estic a avut loc pe 7 mai, la Praga, în cadrul summitului pentru Parteneriatul Estic, prin semnarea declarației comune de lansare a acestei inițiative de cooperare regională. Declarația a fost semnată, pe de o parte, de înalți oficiali europeni (reprezentanți ai Comisiei Europene, Parlamentului European, Consiliului European, Consiliului de Miniștri ai UE), reprezentanți ai statelor membre ale UE, și, pe de altă parte, de cele șase state ex-sovietice participante la Parteneriatul Estic. Azerbaidjanul, Armenia, Georgia și Ucraina au fost reprezentate la summit de președinții țărilor, iar Belarus și Republica Moldova – de vicepremierii. În particular, Republica Moldova a fost reprezentată de Andrei Stratan, viceprim-ministru, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene.

Declarația prezintă Parteneriatul Estic drept o inițiativă a Uniunii Europene de a accelera asocierea politică, de a continua integrarea economică dintre Uniunea Europeană și țările partenere interesate și de a impulsiona dezvoltarea economică și socială regională a acestor țări. Parteneriatul se va baza pe principiile de drept internațional și pe valorile fundamentale ale democrației, ale statului de drept, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și pe angajamentul față de economia de piață, dezvoltarea durabilă și buna guvernare. Totodată, aprofundarea și intensificarea relațiilor bilaterale dintre UE și țările respective din estul continentului, în contextul Parteneriatului Estic, se va baza pe principiile de diferențiere și condiționalitate, iar apropierea legislativă și normativă este crucială pentru țările partenere, care doresc o apropiere de UE. Declarația mai precizează că noile acorduri de asociere vor avea drept obiectiv crearea de vaste zone de liber schimb bilaterale. Liberalizarea completă a regimului de vize dintre UE și țările partenere este un obiectiv pe termen lung și individual, în funcție de partener, cu condiția că această mobilitate să fie bine gestionată și sigură. Declarația propune și instituirea Adunării Parlamentare de Vecinătate a Uniunii Europene (EURO-NEST CP) și stabilirea unui Forum al societății civile al Parteneriatului Estic.

Parteneriatul Estic se va dezvolta în baza a patru platforme tematice: democrație, buna guvernare și stabilitate; integrarea economică și convergență cu politicile sectoriale ale UE; securitatea energetică; contactele între oameni.

În timpul summitului, Andrei Stratan a avut o întrevedere cu Benita Ferrero-Waldner, comisar european pentru Relațiile Externe și Politica Europeană de Vecinătate. Discuțiile au vizat situația social-politică actuală din Republica Moldova și din UE, posibilitățile de dezvoltare a relațiilor moldo-comunitare și deteriorarea relațiilor moldo-române. Benita Ferrero-Waldner a afirmat că, în viitorul apropiat, Comisia Europeană va propune un set de măsuri pentru intensificarea dialogului politic și a cooperării moldo-comunitare, normalizarea relațiilor dintre Chișinău și București, facilitarea în continuare a regimului de călătorii în UE și acordarea unei asistențe financiare Republicii Moldova.

Implementarea Politicii Europene de Vecinătate în 2008

Pe 23 aprilie 2009, Comisia Europeană a dat publicității Comunicarea către Consiliul și Parlamentul European privind implementarea Politicii Europene de Vecinătate (PEV) în 2008 (în continuare – Comunicarea), precum și rapoartele individuale de progres ale țărilor membre ale PEV și raportul intermediar sectorial³. Principalele concluzii ale Comunicării sînt:

- anul 2008 a fost unul dificil pentru implementarea PEV, marcat de mai multe evenimente destabilizatoare: conflictele violente din Georgia și fîșia Gaza, criza gazului dintre Rusia și Ucraina în ianuarie 2009, criza financiară și economică globală;
- în pofida acestui context, au fost înregistrate progrese în domeniul comerțului și politicii concurențiale, reformelor fiscale și vamale, s-a îmbunătățit mediul de afaceri;
- progrese minore au fost înregistrate în domeniul reformelor democratice, al bunei guvernări și al drepturilor omului, iar corupția rămîne a fi o problemă;
- au fost lansate două inițiative regionale noi (Uniunea Mediteraneană și Parteneriatul Estic) care vor consolida PEV.

Raportul de țară privind progresul Moldovei în implementarea Planului de Acțiune UE-RM în perioada ianuarie-decembrie 2008 a completat unele dintre constatările enunțate în Comunicare. Potrivit Comisiei Europene, Moldova a înregistrat **progrese** în reformarea justiției, a participat activ în structurile regionale, a cooperat cu Comitetul European pentru Prevenirea Torturii, cu Misiunea EUBAM și cu Uniunea Europeană în subiecte de ordin regional și internațional. În același timp, **realizări minore sau chiar lipsa progresului** a fost constatată în implementarea reformelor în domeniile-cheie ale PAUE-RM – asigurarea libertăților fundamentale ale cetățenilor, reforma regulatorie, consolidarea strategiilor naționale în domeniul luptei contra corupției, drogurilor și traficului de persoane. Nu au fost îndepărtate deficiențele

³ http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm.

semnalate în raportul din 2007, precum utilizarea ineficientă a resurselor, amânarea legislației secundare și lipsa unei voințe politice, care continuă să tergiverseze implementarea reformelor interne. Potrivit Comisiei Europene, ultimele amendamente la Codul electoral au constituit un **regres** pentru Moldova.

Ședința Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană (CNIE)

După trei luni de la prima ședință, pe 30 aprilie a avut loc cea de-a doua (și ultima) ședință a Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană prezidată de președintele în exercițiu Vladimir Voronin. În cadrul ședinței au fost discutate trei subiecte: concluziile Raportului de progres în implementarea PAUE-RM în anul 2008, emis de Comisia Europeană; elaborarea noului Plan național de acțiuni în domeniul drepturilor omului; evoluțiile în relațiile moldo-comunitare și prioritățile de politică externă pentru perioada imediat următoare.

În cadrul ședinței, Vladimir Voronin a declarat că „Moldova trebuie să-și concentreze toate eforturile asupra negocierii noului acord cu Uniunea Europeană, care trebuie să conțină măsuri foarte ambițioase pentru țara noastră“. În particular, acesta ar trebui să ofere un statut de membru asociat, regim de comerț liber aprofundat cu UE și libera circulație a cetățenilor Moldovei în țările Uniunii Europene. Totodată, Bruxelles-ul ar trebui să ofere un semnal politic clar Moldovei, pentru a o încuraja pe calea integrării europene. Potrivit președintelui, conducerea Republicii Moldova dispune de fermitate politică, competențe și capacități organizatorice pentru a implementa viitorul acord moldo-comunitar, iar pentru impulsionearea procesului de integrare europeană, președintele a dispus dizolvarea secretariatului CNIE și instituirea în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene a unei noi subdiviziuni, a cărei activitate să fie axată doar pe integrarea europeană. Vladimir Voronin uitase, probabil, că potrivit Hotărârii Guvernului nr. 644 din 1 iulie 2005 privind structura aparatului central al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, ministerul dispune deja de un departament al integrării europene. Vladimir Voronin a mai declarat că Moldova are o atitudine foarte rezervată față de inițiativa Parteneriatului Estic, lansat pe 7 mai la Praga.

La rîndul său, Andrei Stratan, șeful diplomației moldovenești, a menționat că MAEIE a definitivat raportul pentru pregătirea Republicii Moldova de negocierea unui nou acord cu Uniunea Europeană și a pregătit 110 experți naționali-negociatori în diferite domenii, care vor duce tratativele cu reprezentanții Comisiei Europene la Bruxelles, Luxemburg și Chișinău.

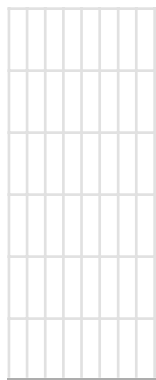
Ședința CNIE și discuțiile din cadrul acesteia privind elaborarea noului plan de acțiuni în domeniul drepturilor omului, a priorităților Moldovei de politică externă și de cooperare cu Uniunea Europeană s-au desfășurat pe fundalul unei situații postelectorale tensionate, cauzate de protestele din 7-8 aprilie și de campania de intimidare a populației declanșată de autorități. La acel moment, Comisia Europeană și Consiliul Europei reacționaseră deja prin declarații dure la gravele încălcări ale drepturilor și

libertăților omului comise de autoritățile de la Chișinău și la introducerea regimului obligatoriu de vize pentru cetățenii români, care contraveneau acordurilor anterioare semnate de Moldova cu Uniunea Europeană.

Concluziile Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe al UE privind Moldova

Pe 15 iunie, în cadrul reuniunii Consiliului pentru Afaceri Generale și Relații Externe (CAGRE) de la Luxemburg au fost adoptate Concluziile privind Republica Moldova, care vin să confirme angajamentul Uniunii Europene pentru consolidarea relațiilor cu Republica Moldova, inclusiv prin adoptarea mandatului de negociere a noului acord UE-RM în schimbul Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC), dar și să accentueze necesitatea de a respecta valorile și principiile democratice de către Moldova pentru avansarea dialogului moldo-comunitar. Concluziile CAGRE se rezumă la următoarele:

- UE confirmă angajamentul de a consolida relațiile cu Moldova în baza valorilor și principiilor comune, inclusiv în cadrul Parteneriatului Estic, și adoptă mandatul de negociere a noului acord moldo-comunitar. Negocierile vor începe când circumstanțele vor permite acest lucru, însă abia după ce Republica Moldova va asigura un tratament egal tuturor cetățenilor UE și va respecta principiul relațiilor de bună vecinătate;
- UE va acorda un suport consolidat Republicii Moldova pentru continuarea reformelor politice și economice orientate spre consolidarea democrației și bunei guvernări, statului de drept, libertății mass-mediei și respectării drepturilor și libertăților omului. În acest sens, va fi lansat și un „pachet cuprinzător“ pentru suportul democrației;
- Consiliul este preocupat de abuzurile în domeniul drepturilor omului care au avut loc după alegerile parlamentare din 5 aprilie 2009 și de înrăutățirea libertății de expresie și libertății mass-mediei. În acest context, consiliul cere realizarea unor investigații imparțiale și eficiente asupra violării drepturilor omului, precum și ale evenimentelor din 7 aprilie, în comun cu societatea civilă și experți internaționali, și îndeamnă Republica Moldova să asigure un acces egal la mass-media pentru toate partidele politice, o alocare transparentă a licențelor media și să se abțină de la intimidarea mass-mediei independente, ONG-urilor și partidelor politice;
- Consiliul subliniază necesitatea unui dialog politic constructiv în situația politică existentă în Republica Moldova și îndeamnă autoritățile moldovenești să asigure desfășurarea liberă și corectă a alegerilor parlamentare anticipate, inclusiv prin cooperarea cu OSCE/ODIHR și cu Comisia de la Veneția a Consiliului Europei;
- Consiliul accentuează importanța respectării depline a principiilor independenței, suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova și îndeamnă la reluarea negocierilor în formatul „5+2”, unicul format care garantează legitimitatea și transparența procesului de soluționare a conflictului transnistrean.

PARTENERIATUL ESTIC – OPORTUNITATE SAU BARIERĂ PENTRU INTEGRAREA EUROPEANĂ?

Oleg Cristal

În cadrul sesiunii Consiliului European din 20 martie 2009, șefii de stat și guvern ai Uniunii Europene (UE) au aprobat propunerea Comisiei Europene privind Parteneriatul Estic, o inițiativă polono-suedeză. Parteneriatul Estic este parte a Politicii Europene de Vecinătate (PEV) și implică, pe lângă statele-membre ale UE, șase țări din vecinătatea estică a comunității: Ucraina, Republica Moldova, Belarus, Georgia, Azerbaidjan și Armenia. Bugetul acestui instrument de cooperare regională va fi de 600 milioane de euro, pentru perioada 2007-2013. Lansarea oficială a Parteneriatului Estic a avut loc pe 7 mai, la Bruxelles, unde au participat oficialități din partea tuturor statelor incluse în respectiva structură. Astfel, ideea polono-suedeză se materializează la mai puțin de un an de la înaintarea acesteia (mai 2008), ceea ce pentru notoria mașinărie birocratică europeană poate fi apreciat drept un adevărat succes.

Care este esența acestei inițiative și ce aduce ea nou în cadrul PEV? Este Parteneriatul Estic o piedică în calea aderării RM la UE sau reprezintă, mai degrabă, o oportunitate? Care sînt beneficiile pe care țara noastră le poate obține în cadrul aranjamentului dat? Iată doar cîteva întrebări la care urmează să dăm răspuns.

Scurt istoric al Parteneriatului Estic

Așa cum s-a menționat deja, Suedia și Polonia au propus, pe 23 mai 2008, crearea unui Parteneriat Estic între cele 27 de state membre ale UE și șase state din Europa de Est. Esența inițiativei este de a consolida relațiile cu vecinii din Europa de Est, în raport cu cei din zona mediteraneeană. Potrivit art. 49 al Tratatului privind UE, orice stat european care respectă principiile comunității poate solicita să devină stat membru al UE. În felul acesta, spre deosebire de vecinii sudici (din bazinul mediteraneean), statele est-europene, cel puțin teoretic, au șanse de a adera la UE. Prin urmare, autorii inițiativei consideră că aceste țări trebuie să primească un tratament diferit din partea UE în cadrul PEV.

Deși în calitate de autori ai Concepției Parteneriatului Estic sînt doar Polonia și Suedia, proiectul în cauză a fost susținut pe diverse căi și de Țările Baltice, Ungaria, dar și de Germania, locomotiva economică a Europei. O reacție negativă la această inițiativă au avut doar România și Bulgaria, care mizau pe un alt proiect propus de aceste state pentru spațiul sud-estic – Sinergia Mării Negre. Ulterior, poziția țărilor date s-a schimbat, ele devenind susținătoare ale Parteneriatului Estic.

La o lună de la lansarea propunerii privind Concepția Parteneriatului Estic, pe 20 iunie 2008, liderii UE, reuniți în cadrul Consiliul European, au salutat inițiativa polono-suedeză și au chemat Comisia Europeană să propună modalități concrete de implementare a respectivei inițiative în primăvara anului 2009. Războiul ruso-georgian din august 2008 a sporit atenția UE față de vecinătatea estică și a catalizat procesul de elaborare a Concepției Parteneriatului Estic. Drept urmare, pe 3 decembrie 2008, Comisia Europeană a transmis statelor membre ale UE și Parlamentului European viziunea sa cu privire la Parteneriatul Estic. Cu această ocazie, comisarul european pentru Relații Externe și Politica de Vecinătate, Benita Ferrero-Waldner, a declarat că acest instrument acordă posibilitatea unor state est-europene, care deja sînt pregătite, să obțină statut de asociat al UE. La rîndul său, președintele Comisiei Europene, José Manuel Barroso, a declarat că Parteneriatul Estic este un instrument de asociere politică și integrare economică.

Pe 14 ianuarie 2009, premierul ceh, Mirek Topolánek, a prezentat în fața Parlamentului European prioritățile președinției cehe a UE. Potrivit acestuia, prioritatea președinției cehe va continua să fie Parteneriatul Estic. Pe 18 februarie 2009, Parlamentul European a aprobat rezoluția referitoare la raportul anual al Consiliului privind aspectele principale ale Politicii externe și de securitate comune (PESC) în 2007, în care se vorbește despre „necesitatea unei prezențe mai puternice a UE în vecinătatea estică”. La dezbaterile acestui document, eurodeputatul român Alexandru Nazare a subliniat că Parteneriatul Estic este un stimulent binevenit pentru țările participante, care vor dori să candideze la statutul de stat membru al Uniunii Europene, precum Republica Moldova. Deputații europeni au sprijinit propunerea Comisiei Europene potrivit căreia noile relații cu țările din cadrul Parteneriatului Estic ar trebui să se clădească pe baza unor acorduri de asociere specifice fiecărei țări, ceea ce ar constitui un răspuns adecvat la aspirațiile partenerilor privind o relație mai strînsă.

La ședința din 23 februarie a Consiliului UE la nivel de miniștri de Externe s-a discutat despre începerea lucrului asupra inițiativei Parteneriatului Estic în baza documentelor președinției cehe a UE. Consiliul a subliniat că au mai rămas un șir de chestiuni, în special ce țin de liberalizarea regimului de vize, stabilirea unui echilibru între Parteneriatul Estic și inițiativa Sinergiei la Marea Neagră, participarea unor state terțe (Rusia și Turcia au fost invitate în calitate de observatori la Parteneriatul Estic) și finanțarea, care urmează să mai fie examinate. Următorul pas a fost aprobarea, pe 20 martie, de către Consiliul UE la nivel de lideri de stat ai UE, a Parteneriatului Estic, apoi lansarea lui oficială, pe 7 mai, la Praga.

Premisele apariției Parteneriatului Estic

Concepția Parteneriatului Estic a fost lansată pe un teren deja pregătit pentru schimbări în relațiile dintre UE și vecinii din est. Mai întâi, trebuie să precizăm că Parteneriatul Estic este parte componentă a PEV. Politica Europeană de Vecinătate a fost lansată în 2004, pentru a încuraja bunele relații dintre UE extinsă și țările vecine, fără a le oferi celor din urmă perspectivă de aderare la UE. În conformitate cu strategia de securitate europeană, această politică a fost elaborată pentru a asigura prosperitatea, stabilitatea și securitatea tuturor părților implicate. Din PEV fac parte 15 state și Autoritatea Palestiniană, inclusiv șase din estul Europei, care acum se regăsesc în Parteneriatul Estic.

Printre beneficiile oferite de PEV se numără cele ce țin de dezvoltarea economică și socială, precum și obținerea posibilității de acces pe piața internă și integrarea în cadrul altor politici europene: educația, pregătirea profesională și tineretul; cercetarea; probleme de mediu; cultura; politica audio-vizualului etc.

Începînd cu 2005, statele din PEV au încheiat Planuri de acțiuni individuale cu UE, Republica Moldova fiind prima țară care a semnat, pe 22 februarie a celui an, documentul în cauză. Aceste documente politice stabilesc programul, obiectivele strategice și prioritățile relațiilor dintre UE și statele din PEV, fiind prevăzute pentru trei ani.

În 2006, Germania a început discuțiile informale despre o reformare a PEV, pentru a avantaja prin diferențiere statele est-europene față de cele mediteraneene. PEV reformulată a fost numită „PEV+“, semnul „plus“ semnificînd „ceva mai mult“ decît oferă Politica Europeană de Vecinătate. Discuțiile despre PEV+ au eșuat foarte repede, cum a explicat deputatul Bundestagului german Rainder Steenblock, „datorită împotrivirii unor state din bazinul mediteranean“.

Pe 11 aprilie 2007, Comisia Europeană a prezentat o nouă inițiativă de cooperare a UE pentru regiunea Mării Negre în cadrul PEV. Sinergia Mării Negre, idee româno-bulgară, susținută puternic de Germania, are ca obiectiv dezvoltarea cooperării în cadrul regiunii Mării Negre, precum și între această regiune și UE. Împreună cu politicile bilaterale ale UE față de țările din regiune stabilite în PEV, cu procesul de preaderare cu Turcia, precum și cu parteneriatul strategic cu Rusia, Sinergia Mării

Negre urmează a completa eforturile realizate de UE pentru promovarea stabilității și a reformelor în țările din jurul Mării Negre. Din acest proiect fac parte șase state riverane la Marea Neagră (România, Rusia, Bulgaria, Ucraina, Turcia și Georgia), cât și alte state care au o strânsă legătură cu regiunea (Republica Moldova, Grecia, Armenia, Azerbaidjan). Sinergia Mării Negre se va sprijini pe programe sectoriale și inițiative comunitare în domenii ca: buna guvernare, circulația persoanelor și securitatea lor, energie, transporturi, mediu, politica maritimă, pescuit, comerț, cercetare, educație, ocuparea forței de muncă, afaceri sociale, știință și tehnologie.

În primăvara lui 2008 oficialitățile germane au pornit din nou discuțiile despre o nouă formă de relații cu vecinii din est. Astfel, la jumătatea lunii aprilie 2008, vicepreședintele Uniunii Democrat-Creștine din Parlamentul European, Ingo Friedrich, membru al prezidiului PE, a propus crearea unei uniuni a Europei de Est, în care să intre Republica Moldova, Ucraina și unele state din Caucaz, care merg pe calea aderării la UE. Deputatul german pleda pentru „o a treia cale, între calitatea de membru și ne-membru în UE, între statele din interiorul UE și din afara frontierelor”. Cîteva zile mai tîrziu, Elmar Brok, membru al Comitetului pentru relații externe al Parlamentului European, a anunțat despre faptul că UE gîndește o nouă strategie pentru vecinii din est, care ar prevedea ceva între calitatea de membru al UE și simplu vecin. El a spus că se va vorbi deja despre „vecinii europeni și nu despre vecinii Europei”. Peste aproximativ o lună a fost propusă Concepția Parteneriatului Estic.

Stăruința cu care Germania promova ideea unei cooperări strînse în estul Europei i-a făcut pe unii observatori să spună că acesta este răspunsul Berlinului la insistența unui grup de state sudice, în frunte cu Franța, de a promova Uniunea Mediteraneeană, care prevede o colaborare solidă între UE și vecinii ei din sud (foste colonii franceze). După aproximativ un deceniu de discuții despre necesitatea creării Uniunii Mediteraneene, aceasta a fost lansată în iulie 2008.

Esența Parteneriatului Estic

Parteneriatul Estic prevede stabilirea unor relații aprofundate între UE și cele șase state din vecinătatea răsăriteană a comunității, avînd la bază o abordare individuală. Cu aceste state urmează a fi semnate acorduri de asociere, însă diferite de cele încheiate cu statele din Balcani, care au perspectivă de aderare la UE. Parteneriatul Estic prevede instaurarea unei zone comerciale cu adevărat libere și comprehensibile, precum și îndepărtarea treptată a tuturor obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor (incluzînd, în cele din urmă, eliminarea vizelor) și cooperarea în privința aspectelor securității, în special a securității energetice. Structura operațională a viitorului cadru multilateral al Parteneriatului Estic va fi ierarhizată în patru trepte: 1) reuniuni bi-annuale la nivel de șefi de stat și de guvern; 2) reuniuni anuale la nivel de miniștri de Externe ai UE și partenerii din Europa de Est care vor evalua progresele Parteneriatului Estic și vor trasa noi obiective; 3) reuniuni la nivel de înalți funcționari ce se vor organiza pe patru platforme tematice de cooperare, și anume: democrația, buna guvernare

și stabilitatea; integrarea economică și convergența cu politicile UE; securitatea energetică; contactele interumane; 4) reuniuni la nivel de experți, care, de asemenea, se vor întruni pe cele patru platforme tematice menționate mai sus.

Poziția ambiguă a Moldovei

Chișinăul a ezitat mult timp să se pronunțe pe marginea Concepției Parteneriatului Estic, dînd de înțeles, pe canale neoficiale, că este nemulțumit de esența acestuia. Motivul principal este lipsa din acest instrument de cooperare regională a unei perspective clare de integrare în UE. Cea mai clară poziție exprimată de autoritățile moldovenești vizavi de inițiativa polono-suedeză este cea a președintelui țării din acea perioadă, Vladimir Voronin, care, într-un interviu pentru publicația rusă *Kommer-sant*, pe 27 februarie 2009, a declarat că Parteneriatul Estic „este similar unui CSI-2”. Șeful statului s-a întrebat retoric „la ce bun ne trebuie să mai creăm un CSI sub controlul UE?”, adăugînd că acesta „seamănă cu un cerc în jurul Rusiei”. Voronin a explicat nemulțumirea lui față de Parteneriatul Estic prin faptul că Republica Moldova este cu mult înaintea statelor caucaziene în procesul de integrare europeană.

Nemulțumirea exprimată de președintele moldovean la aproape un an de la apariția acestei inițiative repetă, în anumită măsură, reacția rezervată a autorităților de la Kiev, expusă în 2008. Fără a aduce critici deschise Parteneriatului Estic, Ministerul de Externe al Ucrainei a subliniat, într-un comentariu din 26 mai 2008, că această concepție trebuie să prevadă perspectiva clară de aderare la UE a statelor din estul continentului. În iulie 2008, inițiativa polono-suedeză a fost comentată negativ de ministrul ucrainean de Externe, Boris Tarasiuk, șef al Comitetului Radei Supreme pe probleme de integrare europeană. Acesta a declarat că „orice proiecte noi care nu aduc Ucrainei perspectiva aderării la UE nu pot fi privite drept prioritare”. Spre deosebire de RM, Ucraina are mai multe motive să nu fie mulțumită de Parteneriatul Estic. Această țară este în etapa finală de negociere a noului acord juridic cu UE, urmînd să semneze, pînă la finele acestui an, acordul de asociere. Negocierile pe marginea acestui document durează aproape de trei ani. În urma tratatelor dintre Kiev și Bruxelles, Ucraina a obținut deja pentru noul document tot ce oferă în prezent Parteneriatul Estic: semnarea în timpul apropiat a unui acord de liber schimb; a început deja negocierile preliminare privind simplificarea regimului de vize cu UE pînă la anularea acestuia (Kievul speră că UE va anula vizele pentru ucraineni pînă în 2012); lărgirea cooperării în ceea ce privește asigurarea securității energetice etc. În cazul RM, Comisia Europeană, deocamdată, a definitivat doar mandatul de începere a negocierilor privind noul acord juridic RM-UE. La fel, Ucraina a avansat mai mult și la capitolul reforme democratice în raport cu Republica Moldova.

Tactica aplicată de Ucraina este recomandabilă și Moldovei. Kievul nu atacă frontal Parteneriatul Estic, pentru că o atare atitudine provoacă, în cel mai bun caz, nedumerire europenilor. Ucrainenii încearcă să aducă un plus de valoare acestei inițiative, pedalînd pe ideea necesității de a stabili o perspectivă europeană pentru statele est-europene care

îndeplinesc condițiile de aderare la UE. De exemplu, pe 25 martie 2009, președintele ucrainean, Viktor Iușcenko, a declarat că Parteneriatul Estic nu reprezintă o alternativă pentru tendința de integrare europeană a Ucrainei. El a precizat că așteptările Kievului privind integrarea europeană urmează a se materializa în acordul de asociere.

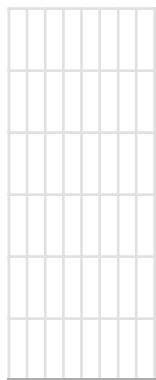
Atuurile și dezavantajele Parteneriatului Estic pentru Moldova

Partea negativă a acestei inițiative e că proiectul nu prevede acordarea unei perspective clare de aderare la UE pentru cele șase state din estul Europei, aspect asupra căruia insistă Chișinăul, Kievul și Tbilisi. Nu ne poate bucura nici faptul că sîntem incluși în același „pachet” cu statele din Caucaz, în special Azerbaidjan și Armenia, dar și alături de Belarus. Republica Moldova, alături de Ucraina, sînt mai avansate pe calea integrării europene în raport cu Azerbaidjan și Armenia, dar și față de Georgia, iar Belarus nici nu-și propune drept scop aderarea la UE. Cu toate acestea, Bruxelles-ul vorbește despre relații personalizate cu statele care vor face parte din Parteneriatul Estic, astfel ca fiecare să poată lua de la acest proiect „ce dorește și cît poate”. Prin urmare, apropierea de UE depinde, în cea mai mare măsură, de calitatea și viteza reformelor implementate de Republica Moldova.

Parteneriatul Estic are un șir de avantaje, de care Moldova ar trebui să beneficieze. Lansarea Parteneriatului Estic în primăvara curentă va cataliza procesul de negocieri privind noul cadru juridic dintre RM și UE. Avem șanse ca în 2010 să semnăm un acord de asociere cu UE. Grație Parteneriatului Estic, Moldova are siguranța că într-o perspectivă medie sau îndepărtată va avea un acord de liber schimb aprofundat și coplehensibil cu UE, un regim de vize facilitat sau chiar abolirea acestuia. În felul acesta, Moldova va avea acces, practic, la toate cele patru libertăți care stau la baza UE: libertatea de deplasare a mărfurilor, capitalului, serviciilor și persoanelor.

În cadrul Parteneriatului Estic mai putem beneficia de diferite proiecte finanțate de UE, inclusiv ce țin de infrastructură, securitate energetică, educație etc. Pînă în 2020, UE va ridica cheltuielile sale *per capita* în regiunea noastră de la șase euro la 20 de euro. Această schimbare va costa UE aproximativ 2,1 miliarde de euro. Între timp, pînă în 2013, cînd va fi adoptat noul buget comunitar, UE va aloca partenerilor săi din est noi fonduri în sumă de 350 de milioane de euro, iar alte 250 de milioane vor fi reorientate spre implementarea proiectelor regionale din cadrul dimensiunii multilaterale a Parteneriatului Estic. Amintim că aceste state beneficiază de finanțare din partea UE și în cadrul PEV. Bugetul total al PEV pentru perioada bugetară a UE 2007-2013 constituie 12 miliarde de euro.

Prin urmare, este necesar să folosim toate oportunitățile pe care le oferă Parteneriatul Estic pentru a avea o apropiere graduală de UE, de asemenea, pentru a îmbunătăți calitatea vieții cetățenilor noștri, a continua procesul de reforme democratice nu doar prin vorbe, ci și prin fapte. Parteneriatul Estic nu prevede perspectiva de aderare la UE, dar nici nu interzice acest lucru statelor care aspiră la integrare, iar noi trebuie să fim pregătiți pentru momentul cînd poarta Marii Familii Europene se va deschide și pentru Republica Moldova.

MOLDOVA ȘI „PACHETUL BALCANILOR DE VEST“

Oleg Cristal

19

Numai pe parcursul ultimelor luni, președintele României, Traian Băsescu, a declarat de două ori că Republica Moldova trebuie decupată din „pachetul cu Ucraina“ și să adere la UE odată cu statele din Balcanii de Vest. Bucureștiul insistă mult asupra trecerii RM în „pachetul Balcanilor de Vest“ în ce privește relația cu UE. Anterior, în 2005-2006 și conducerea de la Chișinău stăruia asupra acestei idei, dar a renunțat la ea punînd accent doar pe acordarea țării noastre din partea Bruxelles-ului a libertăților de care beneficiază statele din Balcanii de Vest. Care e diferența dintre situația actuală a RM și cea a statelor din Balcanii de Vest din perspectiva integrării europene? Merită să mizăm pe ideea ca țara noastră va fi inclusă în „pachetul Balcanilor de Vest“?

Balcanii de Vest cuprind statele din fosta Iugoslavie (fără Slovenia) și Albania, care în urma aderării României și Bulgariei la Uniunea Europeană au devenit următoarea țintă de extindere a acestei organizații în Peninsula Balcanică, neexistînd însă un calendar precis al aderării. Începînd cu 2007, aceste state fac parte din CEFTA (Acordul central-european de liber schimb), împreună cu Republica Moldova. Statele Balcanilor de Vest sînt: Albania, Bosnia și Herțegovina, Croația, Kosovo (a cărei independență a fost recunoscută doar de un grup de state), Republica Macedonia, Muntenegru, Serbia.

De unde a apărut sintagma „pachetul Balcanilor de Vest“

După mai multe conflicte și războaie sîngeroase în Balcani, pe parcursul ultimului deceniu al secolului XX, Consiliul European de la Lisabona, din martie 2000, a aprobat Politica de stabilizare și asociere, care presupunea semnarea unor Acorduri de Stabilizare și Asociere (ASA) cu statele din Balcanii de Vest, documente ce conțin și perspectiva de aderare la UE. Politica mai prevedea și stabilirea unor zone economice libere și facilitarea regimului de vize. ASA era considerat drept un pas fundamental în procesul de aderare la UE. Procesul de stabilizare și asociere este forma dată politicii

Uniunii Europene față de țările din Balcanii de Vest. Acest proces a fost lansat oficial la reuniunea la nivel înalt de la Zagreb, din noiembrie 2000. Procesul dat urmărește să asigure pacea și stabilitatea în regiune, oferind sprijin pentru consolidarea democrației și a statului de drept, precum și pentru dezvoltarea unei economii de piață. O foarte mare importanță este acordată dezvoltării cooperării regionale, în special prin crearea unei zone de liber schimb și prin dialog politic. Un alt scop al procesului este de a stabili relații privilegiate între statele incluse în acest proces și Uniunea Europeană. Aceste state trebuie să aplice reforme în vederea aderării și să își armonizeze legislațiile naționale cu legislația comunitară. Procesul de stabilizare și asociere a fost consolidat la reuniunea la nivel înalt de la Salonic, din 2003, incluzând elemente ale procesului de aderare.

Astfel, el are la bază:

- relațiile contractuale, bazate pe acordurile bilaterale de stabilizare și asociere, a căror încheiere depinde de progresele înregistrate de țara respectivă în cadrul procesului;
- relațiile comerciale, la nivel regional, cu UE. Țările din Balcanii de Vest beneficiază de măsuri comerciale preferențiale în schimburile lor comerciale cu uniunea;
- un instrument financiar, Instrumentul de asistență de preaderare (IPA), care înlocuiește din 2007 Programul de asistență comunitară pentru reconstrucție, dezvoltare și stabilizare (CARDS), derulat în perioada 2000-2006.

Instrumentele financiare ale UE pentru statele candidate și asociate

Întrucât statele din Balcanii de Vest au statut de țară asociat sau candidat la aderare, ele beneficiază de instrumentele UE destinate acestor categorii de țări. În perioada 2000-2006, asistența de preaderare a constat în trei instrumente financiare:

- PHARE – program destinat consolidării instituționale, investițiilor în infrastructură și coeziunii economice și sociale;
- ISPA – destinat dezvoltării infrastructurii în domeniul mediului și al transporturilor;
- SAPARD – consacrat agriculturii și dezvoltării rurale.

În perioada 2007-2012, funcționează un singur instrument de preaderare, IPA (Instrument for Pre-accession Assistance – Instrument pentru asistența de preaderare) înlocuind toate instrumentele de preaderare anterioare și programul CARDS, care s-a desfășurat în perioada 2000-2006. Pe lângă instrumentele financiare menționate, Banca Europeană de Investiții (BEI) și Instituțiile Financiare Internaționale (IFI) acordă cofinanțare statelor candidate.

Spre deosebire de statele din Balcanii de Vest, Moldova a beneficiat de finanțare tehnică din partea UE prin intermediul TACIS, iar acum obține finanțare comunitară din bugetul destinat Politicii Europene de Vecinătate.

Regimul de vize

Comisia Europeană a aprobat în iulie 2009 o propunere care prevede eliminarea vizelor pentru persoanele care dețin cetățenia țărilor din regiunea Balcanilor de Vest. Acest lucru va permite cetățenilor din Macedonia, din Muntenegru și din Serbia să călătorească în spațiul comunitar cu noile pașapoarte biometrice. Propunerea Comisiei UE necesită aprobarea Consiliului UE, după consultarea Parlamentului European. Comisia își menține angajamentul de a liberaliza vizele, de asemenea, pentru cetățenii din Albania și Bosnia și Herțegovina.

Relațiile contractuale ale statelor din Balcanii de Vest cu UE

În prezent, doar două state din Balcanii de Vest – Croația și Macedonia – au statut de țară candidat. Croația este la etapa finală de negociere a capitolelor de aderare, sperând să finiseze aceste tratative în anul curent, iar până în 2011 să adere la UE. Macedonia, în schimb, nu a început negocierile, pe motiv că Grecia se opune (explicația va fi dată mai jos).

- Albania a început negocierile privind Acordul de Stabilizare și Asociere în ianuarie 2003, semîndu-l în iunie 2006, iar în aprilie 2009 a depus cerere de aderare la UE.
- Bosnia și Herțegovina a început negocierile privind ASA în ianuarie 2006, semîndu-l în iunie 2008.

- Croația a semnat ASA în octombrie 2001, document care a intrat în vigoare în ianuarie 2005. În 2004 Croația primește statutul de țară candidat, începând negocierile în 2005.
- Macedonia a fost prima țară din Balcanii de Vest care a semnat, în 2001, Acordul de Stabilizare și Asociere, document care a intrat în vigoare în 2004. În martie 2004 Macedonia a depus cerere de aderare la UE, iar în noiembrie 2005 a primit statut de țară candidat. Deocamdată, nu a început negocierile de aderare.
- Serbia a început negocierile privind ASA în aprilie 2005, în mai 2006 negocierile cu Serbia au fost stopate din cauza „cooperării insuficiente” cu Tribunalul Internațional Penal. În aprilie 2008 Serbia a semnat ASA, după ce deblocase tratativele la începutul aceluiași an.
- Muntenegru a început negocierile privind ASA în aprilie 2005, când era în componența confederației cu Serbia (declarația de independență a fost semnată în iunie 2006). În noiembrie 2006 a reluat, în mod separat, negocierile cu Comisia Europeană privind ASA, semnându-l în octombrie 2007.

Bariere în calea integrării europene pentru statele din Balcanii de Vest

Deși au perspectivă de aderare la UE, viitorul european al acestor state nu este tocmai clar. Chiar și Croația, care speră să adere în 2-3 ani la UE, se confruntă cu anumite dificultăți. Întrucât extinderea UE este o decizie unanimă a statelor membre, opunerea unei țări stopează procesul de aderare. Astfel, Slovenia blochează Croația, Grecia blochează Macedonia, iar Olanda blochează Serbia. Slovenia se opune aderării Croației din cauza unei dispute legate de o anumită parte a graniței ce unește aceste state. Motivul opunerii Greciei față de perspectiva aderării Macedoniei este denumirea pe care o poartă această țară ex-iugoslavă, nume contestat de Atena. Serbia, deocamdată, se mai confruntă cu insistențele Olandei de a-l aresta pe fostul comandant al războiului sârbo-bosniac, generalul Ratko Mladic.

Moldova în „pachetul Parteneriatului Estic“ și „decuplarea“ de vecinii estici ai UE

Spre deosebire de statele din Balcanii de Vest, Moldova, alături de alte cinci state din CSI, face parte din Parteneriatul Estic, parte a Politicii Europene de Vecinătate. Aceste state nu au perspectivă de aderare la UE, dar au posibilitatea să acceadă la cele patru libertăți comunitare, urmînd să negocieze și să semneze acorduri de asociere.

În pofida faptului că noi facem parte din Parteneriatul Estic, totuși mai multe lucruri fac să ne deosebim de Ucraina și alte state din estul Europei vecine cu UE. Deosebiți ne face anume cooperarea regională cu statele din Balcanii de Vest. Instrumentele de cooperare regională din care face parte Moldova și statele Balcanilor de Vest sînt:

- Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est (la care Moldova a aderat în 2002), devenit în februarie 2008 Consiliul Regional de Cooperare (CRC). Acest instrument are ca scop să promoveze cooperarea regională în Europa de Sud-Est prin intermediul unui cadru cu apartenență și gestionare regională, care susține, de asemenea, integrarea europeană și euroatlantică. Rolul cheie al CRC este de a genera și coordona proiecte de dezvoltare și de a crea un climat politic care să permită implementarea proiectelor de un caracter regional extins pentru beneficiul fiecărei țări. Activitatea CRC este axată pe cinci domenii prioritare de activitate: dezvoltarea economică și socială, infrastructura și energia, justiția și afacerile interne, cooperarea în domeniul securității, dezvoltarea capitalului uman și aspectele aferente. Organizația menține relații de lucru strînse cu toți actorii relevanți în aceste domenii, cum ar fi guvernele, organizațiile internaționale, instituțiile financiare internaționale, organizațiile regionale, sectorul privat și societatea civilă.
- CEFTA – Acordul de Liber Schimb în Europa Centrală (Moldova a fost primită în decembrie 2006). CEFTA propune următoarele obiective: promovarea comerțului regional prin anularea/ reducerea tarifelor și eliminarea barierelor netaarifare; promovarea unui mediu favorabil investițiilor străine directe, serviciilor comerciale și drepturilor de protecție a proprietății intelectuale.

Deși președintele român, Traian Băsescu, se arată optimist în ceea ce privește includerea Moldovei în „pachetul Balcanilor de Vest“, este foarte puțin probabil ca acest lucru să se întîmple. Aceasta pentru că noi sîntem cu cel puțin 10 ani în urma acestor state în procesul de apropiere față de UE (a se vedea perioada cînd a fost lansat procesul de stabilizare și asociere și cînd au fost negociate, respectiv, semnate acordurile de asociere). Cel mai indicat lucru în acest caz este ca Moldova să se concentreze pe calitatea reformelor, în conformitate cu Planul de Acțiuni UE-RM, să încheie Acordul de Asociere cu UE și să respecte întocmai angajamentele acestuia. Parteneriatul Estic poate ajuta Moldova să se apropie de standardele UE, astfel ca în 5-7 ani să punem pe agendă, în cel mai serios mod, obținerea calității de țară candidat.

Reglementarea transnistreană

EVOLUȚIILE DIN PRIMA JUMĂTATE A ANULUI 2009 PRIVIND REGLEMENTAREA TRANSNISTREANĂ

Igor Boțan

Estimarea evoluțiilor în domeniul reglementării transnistrene

Pe 26 ianuarie președintele Vladimir Voronin a convocat o ședință cu participarea ministrului Reintegrării, Vasile Șova, pentru a estima progresele în domeniul reglementării transnistrene. Apreciind evoluțiile ca fiind pozitive, s-a menționat că „pe parcursul anului 2008, s-a reușit menținerea sub control a situației legate de problematica transnistreană și, în special, a celei din Zona de Securitate“. De asemenea, s-a specificat că în 2009 prioritățile vor fi:

- accelerarea negocierilor în vederea soluționării definitive a problemei transnistrene în baza Legii privind prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din Transnistria;
- implicarea mai activă a comunității internaționale în problematica transnistreană, în special în dialogul politic;
- reluarea cât mai grabnică a tratativelor în problema transnistreană exclusiv în formatul „5+2“, dar și a consultărilor cu mediatorii și observatorii în format „2+1“;
- continuarea activității EUBAM;
- realizarea unor proiecte în sfera social-economică pentru a ameliora calitatea vieții din regiunea transnistreană prin elaborarea unui plan de măsuri cu impact asupra vieții sociale.

În același timp, serviciul de presă al liderului transnistrean, Igor Smirnov, afirma că declarațiile optimiste ale autorităților moldovenești sînt iresponsabile și provocatoare, în special privind susținerea de către Rusia a „abordării de pachet“, lansată de autoritățile de la Chișinău. În acest sens, serviciul de presă respectiv reamintește despre un șir de promisiuni și inițiative ale autorităților moldovenești care nu au fost onorate sau au fost folosite în scopuri propagandistice.

În timpul vizitei sale în Republica Moldova, în perioada 23-24 februarie 2009, ministrul de Externe al Rusiei, Serghei Lavrov, a afirmat că:

- soluția conflictului transnistrean trebuie identificată de Chișinău și Tiraspol;
- Rusia are rolul de participant activ la operațiunea de pacificare din Zona de Securitate, precum și statutul de garant al reglementării problemei;
- Rusia va contribui la consolidarea încrederii dintre părți prin susținerea inițiativelor lansate de președintele Voronin;
- Rusia salută reluarea contactelor directe dintre Vladimir Voronin și Igor Smirnov;
- există posibilitatea de a desfășura o întrevedere trilaterală, la care să participe și președintele rus, Dmitri Medvedev, adică să aibă loc consultări în format „2+1”;
- negocierile în formatul „5+2” trebuie să fie reluate, întrucât acestea sînt recunoscute de toate părțile implicate (Rusia, Ucraina, OSCE, SUA, UE, precum și de reprezentanții Chișinăului și ai Tiraspolului).

După vizita ministrului rus de Externe la Chișinău, ziarul moscovit *Kommersant* a publicat un interviu cu președintele Moldovei. Vladimir Voronin a confirmat că în luna martie ar putea avea loc o întrevedere trilaterală Medvedev-Voronin-Smirnov, în cadrul căreia să fie discutată reglementarea transnistreană. Voronin a subliniat că negocieri pot avea loc doar în formatul „5+2”, iar întâlnirea în format „2+1” poate fi calificată doar ca una de consultare și ca urmare ar putea fi emis doar un comunicat de informare a opiniei publice. Voronin s-a arătat sceptic la ideea că Smirnov ar accepta să semneze vreo declarație în care să se menționeze necesitatea de a respecta integritatea teritorială a Republicii Moldova. În același timp, președintele Voronin a afirmat că în cadrul eventualei întâlniri cu președintele Medvedev, ar dori să audă opinia conducerii rusești despre „abordarea de pachet” pe care au acceptat-o OSCE, Ucraina, UE și SUA. Referindu-se la apropiatele alegeri parlamentare din Republica Moldova, președintele Voronin s-a arătat încrezător că formațiunea pe care o conduce – Partidul Comuniștilor (PCRM) – va acumula o majoritate absolută, dar posibil și una constituțională. Potrivit lui Voronin, PCRM ar avea nevoie de o majoritate constituțională pentru modificarea Constituției în vederea soluționării definitive a conflictului transnistrean. Voronin a subliniat că s-a înțeles cu ministrul Lavrov ca, în cazul apariției unor eventuale probleme legate de pregătirea întâlnirii cu președintele Medvedev, aceasta să fie amînată pînă după alegerile parlamentare din 5 aprilie.

Ucraina acceptă consultații în format „2+1”, dar nu și negocieri

Reprezentantul special al Ucrainei la negocierile în format „5+2”, Viktor Krijanovskii, a vizitat Tiraspolul pentru a discuta cu șeful diplomației transnistrene pe marginea situației create în ajunul întâlnirii de la Moscova din 18 martie 2009 referitoare la reglementarea transnistreană. Diplomatul ucrainean a menționat că, după demisia ministrului ucrainean de Externe, Vladimir Ogrîzko, nu se va schimba abordarea Ucrainei față de reglementarea transnistreană. Krijanovskii a subliniat că Ucraina nu este

împotriva consultărilor în format „2+1“, dar este categoric împotriva semnării oricărui document politic fără participarea țării sale: „Noi sîntem împotriva negocierilor separate. Fără Ucraina nu poate exista niciun fel de înțelegere, aceasta însemnînd erodarea procesului de negocieri. Nu dorim să fim simpli semnatori, dorim să rămînem participanți activi ai procesului de negocieri“. Șeful diplomației transnistrene, Vladimir Yastrebiak, a declarat că: „Această poziție a Ucrainei este bine cunoscută, avem o atitudine înțelegătoare față de ea, iar întîlnirea de la Moscova, în format trilateral, nu înseamnă subminarea formatului „5+2“. Vacuumul care s-a creat în procesul de negocieri trebuie umplut cu un anumit conținut și în acest sens sînt utile orice inițiative de mediere. Nu e vorba despre negocieri separate, totul va fi transparent pentru toți participanții la procesul de negocieri“.

Reprezentantul special al Ucrainei la negocierile în format „5+2“, Viktor Krîjanovskii, aflat în vizită a Tiraspol, a declarat că țara sa va promova o politică foarte clară și conturată în vederea reglementării transnistrene. El a precizat că va fi creat un grup interdepartamental, în fruntea căruia se va afla adjunctul Secretarului Consiliului de Securitate și Apărare, Stepan Gavriș. Krîjanovski va fi adjunctul lui Gavriș. Necesitatea de a crea grupul este dictată de faptul că, în prezent, ministerele și departamentele ucrainene nu-și coordonează foarte bine acțiunile în relațiile cu Transnistria. „Fiecare minister sau departament care se ocupă de problema reglementării relațiilor moldo-transnistrene are interesele sale. Ministerul Afacerilor Externe este nevoit să armonizeze aceste interese, lucru care necesită timp. E nevoie să existe un echilibru în aceste interese“.

Declarația din 18 martie 2009 de la Barviha

Pe 18 martie 2009, în localitatea Barviha din preajma Moscovei a avut loc întîlnirea președinților Rusiei și Republicii Moldova – Dmitri Medvedev și Vladimir Voronin, la care a participat și liderul transnistrean, Igor Smirnov. Întîlnirea s-a terminat cu semnarea unei declarații comune, care a fost dată publicității de către Ministerul Afacerilor Externe al Rusiei. Declarația spune că la Barviha s-a întîlnit **„conducerea Republicii Moldova și a Transnistriei“** – părți ale conflictului, în prezența președintelui Federației Ruse. Scopul întîlnirii este consolidarea eforturilor în vederea reglementării transnistrene, exclusiv prin metode politice, pașnice. Participanții la întîlnire au căzut de acord asupra următoarelor clauze:

- părțile vor continua contactele directe în vederea activizării procesului politic de negocieri;
- părțile vor activa lucrul grupurilor de experți îndreptate spre consolidarea măsurilor de încredere în domeniul social-economic și umanitar;
- părțile confirmă importanța „consultațiilor permanente în probleme politice în cadrul procesului de negocieri privind reglementarea transnistreană“ (formatul „5+2“) și vor crea condiții pentru reluarea cît mai urgentă a lucrărilor în acest format, de dorit în prima jumătate a anului 2009. Părțile îndeamnă toți participanții la formatul „5+2“ să contribuie la crearea unor condiții propice în acest sens;

- părțile consemnează rolul stabilizator al actualei misiuni de pacificare în regiune și consideră justificată transformarea ei în operațiune de garantare a păcii sub egida OSCE ca urmare a reglementării transnistrene;
- părțile își exprimă recunoștința față de Federația Rusă pentru eforturile de mediere îndreptate spre reglementarea transnistreană plenară.

Liderul transnistrean despre semnificația Declarației de la Barviha

Pe 23 martie 2009, liderul transnistrean, Igor Smirnov, a oferit un interviu ziarului moscovit *Nezavisimaya gazeta*, în care a dezvăluit dedesubturile Declarației de la Barviha. Potrivit lui Smirnov, pozițiile Rusiei s-au consolidat în regiunea transnistreană, ceea ce va permite o integrare mai ușoară a regiunii în componența Rusiei. În timpul cel mai apropiat problema transnistreană urmează a fi discutată în cadrul Consiliului de Securitate al Rusiei. În același context, Igor Smirnov a deschis și alte paranteze referitoare la contextul semnării și conținutul Declarației de la Barviha. Potrivit liderului transnistrean:

- Voronin și-a manifestat interesul sporit față de problema transnistreană din motive electorale, iar pentru Transnistria este importantă consolidarea factorului rusesc în regiune. În plus, în contextul semnării declarației, Rusia i-a dăruit Moldovei 40 de mii de tone de păcură, iar referitor la Transnistria președintele Dmitri Medvedev a dat dispoziții guvernului să găsească posibilități pentru a oferi regiunii transnistrene un credit de \$200 de milioane;
- punctul 1 al declarației stipulează că Transnistria poartă negocieri cu Moldova, și nu cu Uniunea Europeană și SUA, care au un singur scop – eliminarea Rusiei din regiune, lucru imposibil, întrucât 135 de mii de transnistreni sînt deja cetățeni ruși;
- punctul 4 al declarației indică foarte clar că nu mai poate fi vorba despre retragerea prezenței militare ruse din regiune. Transformarea misiunii actuale de pacificare va avea loc doar după reglementarea conflictului. În cazul în care conflictul va rămîne nesoluționat, atunci se va menține statu-quo-ul vizavi de prezența militară rusă;
- reunificarea Moldovei nu va avea loc niciodată, întrucât Transnistria are alte idealuri. Nu poate fi vorba despre reunificarea celor două maluri ale Nistrului, ci doar despre normalizarea relațiilor dintre două state vecine;
- Moldova și Transnistria trebuie tratate și în continuare ca părți egale, așa cum se întîmplă din 1994, cînd au demarat negocierile. În acest sens, Tiraspolul a elaborat un sistem de garanții pe care părțile egale – Moldova și Transnistria – le va delega garanților – Rusiei și Ucrainei –, care să asigure îndeplinirea înțelegerilor, inclusiv a celor anterioare;
- Ucraina nu trebuie să se revolte că Rusia are un comportament mai activ în reglementarea transnistreană, să fie activă și ea. Afirmațiile reprezentantului UE, Kalman Mizsei, conform cărora UE nu va recunoaște acordurile atinse în

format „2+1“ sînt inoportune. În general, „cine este el pentru Transnistria? Un nimeni, un zero“.

- Transnistria poartă negocieri doar cu Moldova, negocieri pe care le garantează Rusia, nimeni mai mult. Rusia garantează și viața oamenilor din regiune. Ea și-a asumat în prezent toate cheltuielile sociale. Sistemul bancar transnistrean este menținut de cel rusesc. Cele \$200 de milioane pe care Transnistria urmează să le primească de la Rusia vor fi utilizate ca resurse financiare circulante pentru ca întreprinderile din regiune, preponderent proprietate rusească, să poată activa și achita salariile;
- Viitorul Transnistriei este cu Rusia, Transnistria va fi regiune rusească;
- Relațiile cu Medvedev sînt mai bune decît erau cu Putin. Resetarea relațiilor ruso-americeane prevede recunoașterea Transnistriei drept zonă de influență a Rusiei, adică Rusiei i se recunoaște dreptul de a urmări și influența evoluțiile din spațiul postsovietic. Scenariile rusești vor trebui luate în considerație la modul serios. Medvedev i-a dat de înțeles acest lucru lui Saakașvili: cine va sfida interesele rusești, acela va primi-o. Rusia confirmă acest lucru în ultimii 18 ani.

Proiectul „acordului privind garanțiile reglementării transnistrene“

După întâlnirea de la Moscova din 18 martie 2009, liderul transnistrean, Igor Smirnov, i-a transmis președintelui Vladimir Voronin proiectul de „acord privind sistemul garanțiilor în reglementarea moldo-transnistreană“. Potrivit proiectului, Moldova și Transnistria sînt părți egale ale conflictului, Rusia și Ucraina – garanți, iar OSCE – depozitar al acordului. Proiectul de acord prevede:

- părțile conflictului, garanții și OSCE pledează pentru garanții juridice internaționale obligatorii ale reglementării transnistrene;
- părțile conflictului și garanții creează condițiile necesare pentru realizarea acordurilor, inclusiv a celor precedente, prioritar în domeniul soluționării problemelor social-economice, umanitare etc.;
- va fi menținut mecanismul de pacificare existent din 1992. Părțile nu vor admite: colectarea taxelor de la cealaltă parte, cu excepția celor de protejare a pieței interne; revizuirea titlurilor de proprietate asupra bunurilor de pe teritoriul celeilalte părți; crearea impedimentelor la exportul mărfurilor și tranzit etc.;
- statele garante vor întreprinde măsurile necesare pentru neadmiterea abaterilor de la clauzele acestui acord.

Opinia expertului internațional despre Declarația de la Barviha

Comentînd semnarea la Barviha a declarației „trilaterale“ – Medvedev, Voronin, Smirnov –, analistul de la Gamestown Foundation Vladimir Socor constată că:

- președintele Vladimir Voronin a semnat declarația din considerente electorale pentru a putea beneficia de prezența pe posturile de televiziune rusești, care

domină spațiul mediatic din Republica Moldova, alături de președintele Medvedev și Patriarhul Kiril, care se bucură de cea mai mare încredere printre cetățenii moldoveni;

- semnînd declarația, Voronin a cedat mai mult decît a obținut, nimerind într-o capcană. Cedările se datorează faptului că alături de Voronin nu au fost ex-consilierul său, Mark Tkaciuk, sau ministrul Reintegrării, Vasili Șova. Se presupune că Ministerul de Externe nu a fost implicat în pregătirile legate de vizita șefului statului la Moscova;
- consecințele semnării declarației nu sînt ireparabile, însă ele au făcut pozițiile Republicii Moldova mult mai vulnerabile. Viitorului șef al statului îi va fi foarte dificil să repare situația creată;
- semnarea Declarației de la Barviha semnifică renunțarea autorităților moldovenești la documentele semnate de Rusia la summitul OSCE de la Istanbul și revenirea la cercul vicios – Rusia nu-și retrage trupele fiindcă nu există soluția politică a conflictului, iar soluționarea conflictului nu va fi atinsă fiindcă nu se dorește retragerea trupelor. Declarația subminează poziția UE și a SUA în problema retragerii prezenței militare ruse din regiune;
- acceptînd continuarea consultărilor în format „2+1”, președintele Voronin a creat premise pentru ca principalele decizii în problema transnistreană să fie negociate și adoptate, de fapt, anume în acest format, pentru ca ulterior să fie prezentate în format „5+2” pentru a le da legitimitate;
- a avut loc subminarea poziției Moldovei din perspectiva Tratatului FACE și acordul de la Istanbul din 1999, conform căruia trupele străine nu pot staționa pe teritoriul unei țări fără acceptul acesteia. Mai mult, în cazul Moldovei, cerințele de la Istanbul se refereau la retragerea deplină și necondiționată a prezenței militare rusești. Semnarea declarației de către președintele Voronin permite Rusiei și unui șir de state occidentale să argumenteze că Republica Moldova a renunțat la pozițiile legate de retragerea prezenței militare ruse;
- Declarația de la Moscova poate ajuta Rusia să convingă Occidentul să ratifice Tratatul FACE. Staționarea trupelor rusești pe teritoriul Moldovei era unul dintre impedimentele majore în acest sens. Germania și alte state membre NATO deja examinează astfel de posibilități. În acest sens, Germania îndeamnă la re-interpretarea acordurilor din 1999, astfel încît trupele rusești de pacificatori să nu fie supuse cerințelor de retragere.

Liderii transnistreni nu-și fac iluzii în privința reluării procesului de negocieri

Liderul transnistrean, Igor Smirnov, a oferit, pe 14 mai, un interviu postului de televiziune din Rusia „TV Center” în cadrul căruia a menționat că nu-și face niciun fel de iluzii în ceea ce privește reluarea procesului de negocieri cu autoritățile de la Chișinău. Smirnov a profitat de ocazie pentru a se referi la impactul evenimentelor din 7 apri-

lie 2009 asupra relațiilor dintre Chișinău și Tiraspol. Pentru Smirnov evenimentele menționate au fost previzibile, deoarece Republica Moldova promovează, în opinia sa, o politică naționalistă de separare a cetățenilor pe criterii etnice. De asemenea, Smirnov a menționat că nu are încredere în autoritățile de la Chișinău, care semnează documente pe care apoi le ignoră și, în general, promovează politici oscilante, orientate ba spre UE, ba spre Rusia. În aceeași ordine de idei, șeful diplomației transnistrene, Vladimir Yastrebceak, a reiterat că autoritățile transnistrene sînt dispuse să reia procesul de negocieri în format „5+2” doar atunci cînd vor fi înlăturate toate barierele impuse Transnistriei. De asemenea, Yastrebceak a menționat că politica externă a Transnistriei are drept prioritate relațiile cu Rusia, Ucraina, UE și cu partenerii din cadrul CSI-2.

Cu ocazia zilei profesionale a securiștilor transnistreni, la viitorul relațiilor dintre Tiraspol și Chișinău s-a referit și ministrul securității de stat al Transnistriei, general-locotenentul Vladimir Antiufeev. Potrivit relatării agenției INFOTAG, Antiufeev consideră că scopul principal al comuniștilor din Moldova în cadrul organizării dezordinilor din 7 aprilie de la Chișinău a fost să demonstreze că „nimeni în afară de PCRM nu este capabil să țină situația sub control”. Antiufeev a menționat că „participarea României în evenimentele din Moldova, de asemenea, a fost previzibilă”. Prin declararea politicii de integrare europeană „Moldova merge în „stomacul” României. Acesta este un proces obiectiv și nu trebuie să apară alte iluzii”. Potrivit lui, în Transnistria autoritățile „au creat mecanismele de apărare împotriva tehnologiilor așa-numitelor revoluții colorate”.

Evenimentele din Republica Moldova nu vor influența strategia Transnistriei

Autoritățile transnistrene au anunțat că strategia lor de realizare a obiectivelor ce reies din rezultatele referendumului din septembrie 2006 nu poate fi influențată de evenimentele politice postelectorale din Republica Moldova. Astfel, autoritățile de la Tiraspol intenționează să continue fortificarea independenței Transnistriei cu scopul asocierii acesteia la Federația Rusă. În acest context, reluarea negocierilor în format „5+2” poate avea loc doar dacă vor fi înlăturate toate presiunile de natură să prejudicieze interesele Transnistriei, lucru fixat în Declarația de la Barviha. Deocamdată, autoritățile transnistrene planifică să participe la seminarul de la Helsinki din luna iunie, desfășurat sub auspiciile OSCE, la care vor fi discutate problemele ce țin de consolidarea încrederii reciproce în domeniul militar și al securității. Transnistria a format deja un grup de experți în domeniile menționate, așteptînd ca Chișinăul să facă același lucru.

În cadrul unei conferințe organizate de Institutul țărilor CSI, condus de Constantin Zatulin, șeful diplomației transnistrene, Vladimir Yastrebceak, a menționat că declarațiile Chișinăului privind dialogul cu partea transnistreană nu au nicio pondere atîta timp cît nu e ales un nou președinte al Republicii Moldova. În al doilea rînd, invocarea de către Chișinău a atașamentului față de continuarea negocierilor în format „5+2” a devenit tradițională, dar nu semnifică nimic mai mult decît plecăciuni față de partenerii occidentali, pe care ar vrea să-i asigure că în Republica Moldova, după alegerile

parlamentare, nu s-a întâmplat nimic, deși au avut loc evenimente care trebuie luate în considerație la negocieri. În al treilea rînd, instabilitatea politică din Republica Moldova poate dura destul de mult, perioadă în care funcționarii moldoveni vor evita să-și asume riscuri purtînd discuții serioase, iar eventualii lor succesori vor prefera să aibă drept punct de referință legea din 2005, care prevede statut de autonomie pentru Transnistria, lucru inacceptabil pentru aceasta din urmă. În al patrulea rînd, luați împreună sau separat, factorii menționați mai sus îndepărtează Transnistria de Republica Moldova.

Armonizarea legislației Transnistriei cu cea a Rusiei – o sursă de conflict

Pe 14 mai 2009, liderul transnistrean, Igor Smirnov, i-a trimis o scrisoare spicherului Sovietului Suprem, Evghenii Șevciuk, în legătură cu „inițiativa celor 17” privind modificarea Constituției transnistrene, votată în prima lectură pe 15 aprilie 2009. În ajun, Smirnov a dispus ca ministrul transnistrean al Justiției să efectueze o analiză comparativă și minuțioasă a Constituțiilor Transnistriei și Federației Ruse pentru a putea combate „inițiativa celor 17”, avînd drept pretext principal armonizarea legislației transnistrene cu cea a Rusiei. În mesajul lui Smirnov către Șevciuk se menționează că, examinînd textul modificărilor constituționale, se ajunge la concluzia că scopul declarat de armonizare a legislației Transnistriei cu cea a Rusiei nu poate fi realizat prin modificările votate în prima lectură de către Sovietul Suprem, ba dimpotrivă, amendamentele constituționale în cauză lărgesc discrepanțele dintre legislația Transnistriei și cea a Rusiei. În acest context, Smirnov menționează:

- Sovietul Suprem a ignorat dispoziția nr. 431 din 10 august 2006 a lui Smirnov privind „formarea grupului de lucru în vederea armonizării legislației Transnistriei cu cea a Federației Ruse” și a „concepției planului de armonizare”. Smirnov insistă că documentele în cauză au fost emise pentru a realiza sarcinile ce reies din rezultatele referendumului de independență și asociere cu Rusia din septembrie 2006;
- armonizarea legislației transnistrene cu cea rusească nu semnifică unificarea lor, întrucît Transnistria și Rusia au forme de guvernare, divizare administrativ-teritorială, sisteme bugetare și de impozitare etc. diferite. În acest sens, armonizarea semnifică doar aducerea la un numitor comun a principiilor de bază folosite de legislația regiunii transnistrene și a Rusiei;
- modificările constituționale nu au trecut procedurile impuse de Smirnov, nefiind testată utilitatea lor pentru legislația transnistreană;
- analiza comparativă a modificărilor propuse cu normele constituționale ale Rusiei relevă că motivul armonizării legislației este unul inadecvat. Astfel, în legislația Rusiei lipsesc normele care prevăd retragerea împuternicirilor deputaților pe motiv de absență nemotivată la ședințele legislativului;
- lipsirea de împuterniciri a unor funcționari eligibili prin decizii ale forului legislativ;

- numirea de către legislativ a persoanei care suplinește vacanța funcției de președinte;
- forma de guvernare prezidențială, adoptată în Transnistria la referendumul din 1995, este incompatibilă cu numirea de către Sovietul Suprem a persoanei care să suplinească vacanța funcției de președinte;
- adoptarea în lectură finală a modificărilor constituționale propuse în „inițiativa celor 17” va submina sistemul *check and balances* (pîrghiilor și contraponderilor), provocînd destabilizarea politică.

În baza argumentelor expuse mai sus, Igor Smirnov i-a solicitat spicherului Evghenii Șevciuk să decline proiectul modificărilor constituționale, iar propunerile să fie transmise grupului de lucru interdepartamental pentru armonizarea legislației Transnistriei cu cea a Rusiei, astfel încît să fie continuată activitatea de armonizare.

Întrucît îndemnul lui Smirnov n-a avut niciun impact, competiția politică dintre spicherul Șevciuk și administrația lui Igor Smirnov legată de „inițiativa celor 17” deputați de a modifica Constituția Transnistriei a atras noi susținători de partea lui Smirnov. 27 de deputați din prima legislatură a Sovietului Suprem transnistrean au convocat o adunare pentru a lua atitudine față de „inițiativa celor 17” și au supus unei critici aspre atît inițiativa propriu-zisă, cît și personalitatea spicherului, acuzîndu-l de faptul că în 2003, pe cînd fusese membru al „comisiei constituționale” pentru reglementarea transnistreană, era dispus să facă cedări unilaterale Republicii Moldova, apoi manifestase intenția de a implica UE și ONU în calitate de moderatori ai procesului de negocieri, iar în prezent s-ar ocupa de coruperea deputaților și a electoratului prin intermediul unor fonduri venite din Federația Rusă. Totuși cea mai gravă acuzație care i s-a adus lui Șevciuk ține de faptul că, sub acoperirea lozincii privind armonizarea legislației Transnistriei cu cea a Federației Ruse, tinde să uzurpeze puterea cu scopul de a slăbi pozițiile vice-președintelui transnistrean, Alexandr Koroliov, anulînd funcția respectivă prin intermediul reformei constituționale. Participanții la adunare, desfășurată cu participarea unor funcționari din aparatul lui Smirnov, au adoptat o declarație ce conține următoarele propuneri:

- considerarea proiectului de modificare a Constituției, elaborat în baza „inițiativei celor 17”, drept anticonstituțional;
- dizolvarea Sovietul Suprem, organ ce a atentat la uzurparea puterii;
- elaborarea de către administrația lui Smirnov a unui proiect nou de Constituție, care să fie supus unui referendum de aprobare și care să prevadă transformarea Sovietului Suprem în Adunare de stat;
- fondarea unei organizații obștești de către deputații primei legislaturi;
- adresarea către partidele politice pentru a susține colectarea semnăturilor în favoarea dizolvării Sovietului Suprem și desfășurarea referendumului.

În definitiv, Evghenii Șevciuk a pierdut în competiția cu Igor Smirnov, vîzîndu-se nevoit să-și prezinte demisia din funcția de președinte al Sovietului Suprem.